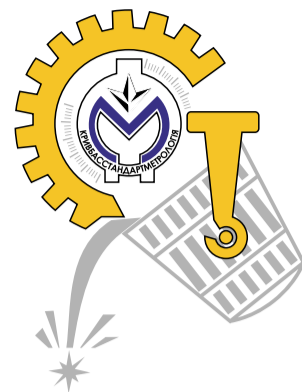

За якістю майбутнє!

ВІСНИК ЯКОСТІ

№8(14) 25 вересня 2014р.

www.krivbasscenter.dp.ua

Любі читачі!

Життя постійно ставить нас перед вибором. У дитинстві з багатьох іграшок вибираємо найулюбленішу, в школі віддаємо перевагу найцікавішим, на наш погляд, предметам... Обираємо товаришів, друзів, коханих. І в основі вибору кожного з нас свої критерії, своє уявлення про добро і зло, честь і безчестя, правду і кривду.

У кожної людини є свобода вибору. Вибір існує щоденно, щохвилини. Різний за своєю серйозністю. Неоднаковий за своїми наслідками. Зробити крок чи не робити? Промовчати чи відповісти? Стерпіти чи не стерпіти? Подолати чи відступити? Так чи ні? Як жити? Що робити? Якість чи фальсифікат? Саме це запитання, нас, як фахівців, цікавить найбільше. Адже декларації та ярлики зовсім не відповідають реальному стану речей, а проблема стосується всього суспільства, споживчого ринку в цілому й кожного з нас особисто.

Ми звикли вважати, що більш висока якість обходиться дорожче. Це найпоширеніша думка щодо якості. Але новий погляд на механізми створення якості і процеси виробництва показав, що висока якість не завжди коштує дорожче. Важливо зрозуміти, як створюється якість виробу при сучасному масовому виробництві. На основі потреб ринку якість спочатку визначається на папері у вигляді проекту. Потім все це втілюється в реальний вибір за допомогою відповідних виробничих процесів. Вкладання більших коштів у наукові дослідження і дослідні розробки може дати в результаті помітне підвищення якості виробу. Це широко продемонстровано в Японії і на Заході на всьому діапазоні промислових товарів масового виробництва: комп'ютери, побутова електроніка і побутові прилади. За останні десятиліття якість цих виробів помітно поліпшилась, а вартість впала. Беззаперечний факт - певна кількість продукції кращої якості (вищого технічного рівня) здатна повніше задовольнити суспільні потреби, ніж та або навіть більша кількість гіршого гатунку. Адже там, де йдеться про здоров'я і безпеку людей, компромісів не повинно бути.

*Щиро Ваш
Андрій Андрушко*

ЩЕ РАЗ ПРО МЕТРОЛОГІЮ

стор. 2

Нове у метрологічному законодавстві

стор. 3

МАРКА ЯКОСТІ - ПІДСУМКИ

стор. 4

Шановні колеги!

**Щиро вітаємо з професійним святом –
Днем працівників стандартизації та метрології!**

**Бажаємо міцного здоров'я, щастя, добробуту та мирного неба.
Високих Вам стандартів у роботі, точних вимірювань
та нових досягнень!**

РОЛЬ СТАНДАРТІВ У НАШОМУ ЖИТТІ

Важко переоцінити роль стандартів у нашому житті, хоча ми про них зазвичай не замислюємося. Тим часом саме із стандартами пов'язане усе наше життя. Саме слово «стандарт» походить від англійського слова, що означає «норма», «зразок». Тобто, якщо продукт зроблений за стандартом, це значить, що він зроблений відповідно до якоїсь норми або іншими словами — за зразком.

Ще в давньому Єгипті при будівництві, використовувалася цегла постійного, «стандартного розміру», при цьому спеціальні чиновники займалися контролем розмірів і якості цеглини, показники яких заносили в «облікову книгу». Найбільшого поширення стандартизація набула в епоху Ренесансу, коли почався розвиток та зміцнення зв'язку між різними країнами.

До найбільш масштабних досягнень стандартизації були часи переходу від ручної праці до машинного виробництва. До них можна віднести, наприклад, збройні замки Леблана, запропоновані ним у 1785 р. Ці замки підходили до всіх рушниць того часу. У Німеччині був прийнятий стандартний калібр рушниць в 13,9 мм і стандартна ширина залізничної колії, а в Англії – система кріпильного різьблення.

У Росії одним з перших стандартів можна назвати кружала, тобто калібри для гарматних ядер, затверджені Іваном Грозним. Дуже багато уваги приділяв якості товарів і Петро I. Він посилив до них вимоги, а для контролю над виконанням цих вимог були створені спеціальні комісії, звані бракеражами. На Україні в 1901 році в Харкові було відкрито першу палату мір, а в 1902 році такі палати були відкриті в Києві, Катеринославі (Дніпропетровську) та Одесі. У 1922 році була створена Українська Головна Палата Мір та Вагів з її місцевими органами.

Одним з перших державних органів нової радянської держави був Комітет із стандартизації при Раді Праці і Оборони, який відповідав за стандартизацію. У 1968 р. сталася досить значна подія в історії стандартизації – прийнята Постанова Ради Міністрів СРСР «Про поліпшення роботи по стандартизації в країні». На основі цієї Постанови вперше з'явилася Державна система стандартизації (ГСС), що являла собою сукупність Державних стандартів.

Після відновлення незалежності в Україні в 1992 році було створено Державний комітет України зі

стандартизації, метрології та сертифікації (Держстандарт України), який розробив і затвердив Концепцію державної системи стандартизації України та очолив її реалізацію.

З 1993 р. Україна стала повноважним членом Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) та Міжнародної електротехнічної комісії (IEC), Європейського комітету зі стандартизації та приєдналася до Кодексу добросовісної практики щодо розроблення та використання стандартів Європейського комітету зі стандартизації тощо.

Україна взяла на себе зобов'язання щодо наближення законодавства, стандартів і норм, до європейських, у рамках договору з Європейським Союзом. Для цього створено більше 140 технічних комітетів, які розробляють державні стандарти та проводять гармонізацію міждержавних стандартів.

З ранку до вечора стандарти в тій чи іншій формі допомагають нам побудувати наш день, прожити його більш зручно, з почуттям надійності. Для прикладу, коли ми користуємося умивальником, то навіть у темряві легко знаходимо кран з холодною або гарячою водою - міжнародний стандарт встановив, що холодна вода поллється з правого крана, а гаряча - з лівого. Меблі також мають пряме відношення до стандарту. Приміром він передбачає забезпечення людини, що сидить, правильне та зручне розташування і добрий кровообіг. Стандарт передбачив той рівень освітленості, при якому можна читати, не напружуючи зір. У квартирі Ви нарахуєте не один десяток електроприладів, для того щоб вони всі працювали в заданому режимі передбачені стандартна напруга і частота струму.

Сьогодні шлях до місця роботи багато хто долає на автотранспорті. Його безпеку забезпечують понад 60 стандартів, а вимоги до його бензину - спеціальний технічний регламент щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, судових та котельних палив. Дорожня розмітка і дорожні знаки - все це відповідає стандарту.

Якщо Ви працюєте перед монітором, то в цей час діють сотні стандартів, які змушують працювати комп'ютер, забезпечують доступ до Інтернету та визначають шрифт і формат тексту. Джерело живлення Вашого комп'ютера чи принтера, освітлення та

стор. 4

опалення - все ґрунтується на стандартах.

Після трудового дня, коли Вам необхідно зробити покупки, на варті високої якості товару і його безпеки – також стандарти. Коли беремо до рук продукт, ми дивимося на етикетку, маркування якої виконано згідно з технічним регламентом щодо правил маркування харчових продуктів. Купуючи взуття або одяг, Ви не зробите помилки у виборі, не придбаєте більші, гарантія тому - стандартні розміри. А купуючи іграшку своїй дитині Ви впевнені в її безпеці, яка закріплена технічним регламентом щодо безпечності іграшок.

У лікарні достовірність зроблених досліджень підтвердить система стандартів з метрологічного забезпечення випробувань, а якість лікарських препаратів відповідає стандартам медичної галузі. Ну і нарешті - державний

прапор, його розміри і відтінки кольорів також обумовлені стандартом.

Як бачимо стандарти супроводжують нас усюди. Сучасне життя без стандартів швидко б зупинилось. Сотні тисяч систем, які пов'язані з інформаційними та комунікаційними технологіями, від урядових органів і банків, до організацій медичної галузі, аварійної та рятувальної служби - не спроможні були б здійснювати повноцінну діяльність. Здійсненню успішних торгових операцій сприяють також стандарти. Важко уявити, щоб Ви не змогли отримати гроші з банкомату, тому що картка не входить у відповідний проріз, чи не можете підключити побутову техніку до електромережі, тому що вилка не входить до розетки.

Так, стандарти відіграють значну роль в нашому житті і є вірними супутниками людини, тому що в них укладений людський досвід і важка праця.

ЩЕ РАЗ ПРО МЕТРОЛОГІЮ

Метрологія як область практичної діяльності зародилася в давнину, практично з початком товарообміну між людьми. На всьому шляху розвитку людського суспільства вимірювання були основою відносин людей між собою, з навколишніми предметами, природою. Найменування одиниць виміру та їх розміри з'являлися у давнину найчастіше відповідно до можливості застосування одиниць і їх розмірів без спеціальних пристроїв, тобто створювалися з орієнтацією на ті одиниці, що були "під руками і ногами" (у Росії в якості одиниць довжини були "п'ядь", "лікоть", ін.). При цьому вироблялися єдині уявлення про розміри, форми, властивості предметів і явищ, а також правила і способи їх зіставлення. Перше поняття про метрологію, як і перші одиниці вимірів, використовувалися вже в древньому Єгипті, стародавній Греції та Римі. Для підтримки єдності встановлених мір створювалися еталонні (зразкові) міри. До них ставилися дбайливо: в давнину вони зберігалися в храмах, церквах, як найбільш надійних місцях для зберігання цінних предметів. З розвитком промислового виробництва підвищувалися вимоги до застосування та зберігання мір, посилювалося прагнення до уніфікації розмірів одиниць фізичних величин. Якщо пригадати Старий Завіт, там можна натрапити на керівництво для будівельників храму - точний і скрупульозний опис довжини та діаметру стовпів, їх якісні характеристики, відстань між ними та ін. Будівельники Стародавньої Русі також залишили свої розрахунки прекрасних храмів. Деякі з них радують око і душу понині: міцно побудовані, значить, вірно розраховані.

У історії розвитку техніки не зафіксований точний момент застосування метрології на практиці. Одним з основних фактів застосування метрології (стандартизації) може слугувати реалізація взаємозамінності виробів. Близько 5000 років тому, коли будувалися єгипетські піраміди, вони склалися з блоків, розміри яких близькі один до одного. Відомо, що близько 4000 років тому в Індії існували норми на розміри будівельної цегли, міри ваги, параметри дренажних систем і т.д. 500 - 600 років тому у Венеції було організовано потокове виробництво військових і торгових кораблів, яке не могло обійтися без використання принципів взаємозамінності, хоча сам термін і поняття про взаємозамінність з'явилися значно пізніше - в ХХ ст. Найбільший розвиток взаємозамінності отримала з розвитком металообробки і, особливо, в галузі виробництва озброєння. Вимоги підвищення продуктивності і точності викликали до життя принципи взаємозамінності. У Росії рушниці Тульського і Іжевського збройових заводів при проведенні інспекцій піддавалися такій перевірці: брали 25 рушниць того й іншого заводу, розбирали їх, перемішували всі складові частини і потім знову збирали, і отримували при цьому знову 25 повністю працюючих рушниць. І це було в ХVIII ст., за Петра I. Взаємозамінне виробництво в Росії сприяло оснащенню російської армії зброєю у війні 1812 р. у необхідному обсязі. Ремонт зброї виконувався в похідних умовах, з використанням запасних частин. До слова сказати, у тому ж 1812 році, в англійських арсеналах чекало ремонту не менш 200 000 рушниць. У ХІХ ст. принцип взаємозамінності в Росії поширився не тільки на військову, а й на цивільну продукцію. Найвищий рівень взаємозамінності характерний для металообробної промисловості. Довгий час метрологія була, в основному, описовою наукою про різні заходи і співвідношення між ними. Але в процесі розвитку суспільства роль вимірювань зростала, і з кінця минулого століття завдяки прогресу фізики метрологія піднялася на якісно новий рівень. Розвиток природничих наук призвів до появи все нових і нових засобів вимірювань, а вони, в свою чергу, стимулювали розвиток наук, стаючи все більш могутнім засобом дослідження. Так, підвищення точності вимірювань щільності води привело в 1932 р. до відкриття важкого ізотопу водню - дейтерію. Подібних

прикладів, які підтверджують роль вимірювань як інструменту пізнання, безліч. Тут доречно навести висловлювання найбільшого російського фізика і електротехніка Б.С. Якобі: "Мистецтво вимірювань є могутньою зброєю, створеним людським розумом для проникнення в закони природи і підпорядкування її сил нашому пануванню".

Велику роль у становленні метрології в царській Росії зіграв Д.І. Менделєєв. "Наука починається ... з тих пір, як починають вимірювати", - у цьому науковому кредо великого ученого виражений, по суті, найважливіший принцип розвитку науки, який не втратив актуальності і в сучасних умовах.

Можна виділити три головні функції вимірювань у народному господарстві:

- облік продукції народного господарства, що обчислюється за масою, довжиною, обсягом, витратами, потужністю, енергією;
- вимірювання, що проводяться для контролю і регулювання технологічних процесів (особливо в автоматизованих виробництвах) і для забезпечення нормального функціонування транспорту та зв'язку;
- вимірювання фізичних величин, технічних параметрів, складу і властивостей речовин, що проводяться при наукових дослідженнях, випробуваннях і контроль продукції в різних галузях народного господарства.

Від якості вимірювальних засобів залежить ефективність виконання функцій тим чи іншим приладом. Наведемо кілька прикладів: похибка експлуатованих нині лічильників електроенергії (в середньому 2%) призводить до невизначеності в обліку такої ж кількості електроенергії; стан сучасного вагового господарства такий, що в процесі зважування залишається неврахованим близько 1% усіх вимірюваних продуктів. Підвищення точності вимірювань дозволяє визначити недоліки тих чи інших технологічних процесів і усунути ці недоліки. Усе це в кінцевому результаті призводить до підвищення якості продукції, економії енергетичних і теплових ресурсів, а також сировини і матеріалів. Знову ж таки приклад, відомо, що врожайність сільськогосподарських культур у значній мірі залежить від оптимальної і задалегідь установленної кількості внесених у ґрунт добрив і витрати води при поливанні а, отже, від точності вимірювань маси добрив і витрати води. Підвищення технічного ресурсу підшипників на 40% - результат впровадження еталону відхилення від круглості, а еталон жорсткості поверхні дозволяє заощадити 1 кг фарби з кожної тонни при її використанні. Кожну секунду у світі здійснюється 1 млрд. вимірювальних операцій, результати яких використовують для забезпечення технічного рівня і необхідної якості продукції, безпеки роботи транспорту та ін. Частка витрат на вимірювання складає 10-15% витрат суспільної праці, а в галузях промисловості, що виробляють складну техніку (електротехніка, верстатобудування і ін.), вона досягає 50-70%. Витрати на отримання достовірних результатів вимірювань у розвинених країнах досягає 9-12% від величини ВВП.

Підраховано, що число вимірювальних засобів росте прямо пропорційно квадрату приросту промислової продукції. Це означає, що при збільшенні обсягу промислової продукції в 2 рази кількість вимірювальних засобів може вирости в 4 рази.

Таким чином, вимірювання є найважливішим інструментом пізнання об'єктів і явищ навколишнього світу і грають величезну роль у розвитку народного господарства. Підвищення якості вимірювань і успішне впровадження нових методів вимірювань, залежать від рівня розвитку метрології як науки.

У наш час перед Україною стало завдання перебудови і вдосконалення державної економіки з урахуванням взаємовідносин у політиці, торгівлі та технічних досягнень передових країн, вимог міжнародних організацій з метрології та стандартизації. На державному рівні в Україні розроблені і прийняті нові концепції розвитку економіки держави та окремих її галузей. Відповідно з цим розвивається і метрологія.

ЦІКАВІ ПІДРАХУНКИ

Британські вчені зробили цікавий висновок. По-перше, стало відомо, що кількість піщинок на пляжах не збільшується і не зменшується. На місце тих, які зносить вітром, приносить нові. По-друге, загальна кількість піщинок на всіх пляжах світового простору становить значну кількість 7500000000000000000. Звичайно, підрахунки дуже приблизні.

Якщо поставити до десяти соту ступінь, то отримане число відоме всім під назвою Гугол. Цілком можливо, що цією цифрою керувалися творці сайту Google, який є найпопулярнішою пошуковою системою в світі.

Недавно, знову ж таки, британські вчені зробили приблизні висновки про діаметр Всесвіту, який складає десять у двадцять четвертому ступені. Такі висновки зробили завдяки вимірювальним приладам, які можуть виділити співвідношення Землі та інших планет.

Найдовше у світі речення складається з 823 слів, воно зустрічається в книзі «Знедолені», яка була написана Віктором Гюго.

У звичайному наперстку поміщається більше 6 трильйонів атомів! Це більше, ніж у кульковій ручці або, наприклад, у вхідних дверях. Примітно, що це обрентований і доведений факт з точки зору фізики та квантової механіки.

Мало якому числу з усіх чисел, які використовуються в математиці, в природничих науках, в інженерній справі і в повсякденному житті, приділяється стільки уваги, скільки приділяється числу π («Пі»). Для багатьох практичних цілей цілком достатньо використовувати шість знаків числа π (π = 3,14 159), точне ж значення його обчислити неможливо. Учений Ясумаса Канада з Токійського університету, отримав за допомогою комп'ютера більше шести мільярдів десяткових знаків цього популярного числа. Якщо вимовляти його без зупинки, то при швидкості одна цифра в секунду вам знадобиться приблизно 200 років. Слід відмітити, що важко знайти сфери в наукових розрахунках, де треба було б число з більш ніж двадцятьма десятковими знаками.

І, насамкінець, про важливий внесок арабів - введення арабських цифр, які замінили римське вживання літер. Фактично, назва «арабські цифри» не зовсім точна. Правильніше було б назвати їх «індо-арабські». У дев'ятому столітті арабський математик і астроном аль-Хорезмі запозичив їх у свою чергу від індуських математиків, які винайшли їх за тисячі років до того, а саме в третьому столітті до нашої ери. У Європі ця система була маловідома до тих пір, поки видатний математик Леонардо Фібоначчі (відомий як Леонардо Пізанський) у 1202 році не ввів її. За допомогою цих дев'яти цифр і знака 0 ... можна написати будь-яке число. Спочатку європейці не відгукнулися на це. Але наприкінці середньовіччя вони перейняли нову систему чисел, нескладність якої дуже сприяла науковому прогресу. Якщо хто-небудь сумнівається в тому, що індо-арабські цифри набагато простіші римських, нехай спробує LXXIX відняти від CMXCIII. Спонтанічені? Може, все-таки простіше 79 відняти від 1 993.

Коли йде мова про те, що в Європі, куди спрямований економічний курс України, не існує сертифікації, насправді це не так: там діють куди більш тверді, ніж наша сертифікація, механізми, просто вони інакше називаються. Це справедливо й щодо добровільності стандартів: серед європейських виробників немає майже жодного, хто б не користувався ними - такі сміливці просто не мають перспектив. Потрібно, використовуючи досвід розвинених країн, удосконалити власні механізми захисту ринку, розумно користуючись ними як нетарифними важелями підтримки позицій національного виробника в умовах відкритого ринку. Так робить увесь цивілізований світ, і немає ніяких причин, які перешкодили б Україні запозичити цей досвід.

Реформування системи технічного регулювання включає в себе прийняття ряду нормативно-правових документів, серед яких не останнє місце посідають такі, як Закон України «Про стандартизацію» (вступає в силу з 03.01.2015 року) та Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (вступає в силу з 01.01.2016 року). Основні цілі та мета прийняття вказаних актів полягають у наступному.

Мета і цілі Закону України «Про стандартизацію»:

- утворення національного органу стандартизації, що не є органом державної влади, до повноважень якого передається зокрема прийняття та скасування національних стандартів з огляду на те, що відповідно до Угоди про технічні бар'єри в торгівлі СОТ стандарти визначаються як добровільні;

- з метою забезпечення участі в управлінні національним органом стандартизації України усіх зацікавлених сторін передбачено створення керівної ради, яка є дорадчо-наглядовим органом національного органу стандартизації, що забезпечить участь у його управлінні всіх зацікавлених сторін;

- до повноважень національного органу стандартизації передаються: організація та координація діяльності у сфері стандартизації, затвердження програми робіт із стандартизації, прийняття та скасування національних стандартів (у тому числі у сфері будівництва), утворення, припинення діяльності технічних комітетів стандартизації, представлення інтересів України в міжнародних та регіональних організаціях стандартизації та співробітництво з національними органами стандартизації інших держав (наразі зазначені функції виконує Мінекономрозвитку та у сфері будівництва - Мінрегіон (окрім міжнародного співробітництва). Згідно з європейською практикою відповідні функції виконує національний орган стандартизації, що не є органом державної влади);

- наразі в Україні є три рівні стандартизації: національна, галузева стандартизація та стандарти підприємств (центральні органи виконавчої влади у відповідних сферах діяльності та організації мають право розробляти та затверджувати свої стандарти). З метою приведення системи стандартизації до європейської моделі запроваджуються два рівні стандартизації (національна стандартизація та стандарти підприємств) та скасовується галузева стандартизація);

- не допускається погодження проектів національних стандартів з державними органами (з метою приведення процедури розроблення національних стандартів відповідно до міжнародної та європейської практики. Інтереси держави під час розробки національних стандартів представлятимуть представники органів державної влади як члени відповідних технічних комітетів стандартизації);

- скасовується державна реєстрація технічних умов та не допускається встановлення будь-яких правил, пов'язаних із розробкою стандартів та технічних умов підприємств (з метою дерегуляції економіки. Відповідно до Угоди про технічні бар'єри в торгівлі СОТ стандарти визначаються як добровільні);

- скасовується обов'язковість застосування національних стандартів, що застосовуються на добровільній основі, за винятком випадків, коли обов'язковість їх застосування встановлена нормативно-правовими актами. Забезпечується вільний доступ до текстів національних стандартів, застосування яких відповідно до законодавства є обов'язковим, шляхом їх розміщення на офіційному веб-сайті національного органу стандартизації (відповідно до Угоди про технічні бар'єри в торгівлі СОТ стандарти визначаються як добровільні. У Європейському Союзі (далі - ЄС) стандарт є обов'язковим у випадках, коли на нього є пряме посилання у тексті директиви ЄС. На базі директив ЄС в Україні розробляються технічні регламенти, які є нормативно-правовими актами (затверджуються постановою Кабінету Міністрів України). У разі прямого

посилання на національні стандарти в інших нормативно-правових актах (зокрема у наказах державних органів влади, зареєстрованих у Мін'юсті) відповідні стандарти стають обов'язковими.

Мета і цілі нового Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність»:

- розмежування регуляторних, наглядових (контрольних) та господарських функцій у сфері метрології;

- розмежування адміністративних та господарських послуг;

- гармонізація законодавчих актів у повному обсязі з документами Міжнародної організації законодавчої метрології (OIML), актами законодавства Європейського Союзу з питань метрології та документами Європейської співпраці із законодавчої метрології (WELMEC);

- звуження сфери нормативного регулювання метрологічної діяльності;

- розширення застосування механізмів акредитації для підтвердження компетенції суб'єктів, що здійснюють метрологічну діяльність;

- створення державної метрологічної інспекції.

Реалізація Закону не потребуватиме додаткового фінансування з державного бюджету України у разі покладення завдань щодо реалізації державної політики у сфері метрологічного нагляду на вже утворений центральний орган виконавчої влади.

Державний реєстр наукових метрологічних центрів і повірочних лабораторій носитиме суто інформаційний характер і має бути доступним для громадськості. Він має бути опублікованим на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері метрології та метрологічної діяльності.

Прийняття нової редакції Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність" сприятиме створенню умов для розвитку вітчизняного виробництва шляхом підвищення його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках; розвитку підприємств-виробників засобів виміральної техніки в Україні, а також є одним із кроків України до європейської інтеграції.

Підсумуємо зміст проведених реформ.

1. Реформування існуючого режиму з метою попередження нанесення шкоди економічному потенціалу країни. Оскільки надмірне регулювання підриває потенційні конкурентні переваги України, пов'язані з вигідним географічним розташуванням, людськими і природними ресурсами, промисловою інфраструктурою тощо, адже Україна взяла курс на послаблення тиску і робить ставку на добровільну сертифікацію.

2. Усунення перешкод на шляху впровадження інновацій

Нові технології фактично залишались незаконними доти, доки не затверджені державними регуляторними органами. Нове обладнання не можна імпортувати, нову продукцію не можна виводити на ринок, якщо вони не відповідають існуючим стандартам, або якщо технічні умови на них не зареєстровані, що потребує багато часу і коштів. Як наслідок, модернізація українських підприємств гальмується, нові технології не впроваджуються, нові споживчі товари з'являються повільно, а замість виробництва інноваційної продукції Україна й досі залишається постачальником сировини і виробником традиційних напівфабрикатів.

3. Послаблення жорсткості системи технічного регулювання в Україні

Необхідного і достатнього рівня безпеки продукції можна досягти без застосування всіх тих обмежень та адміністративних процедур, якими держава нещодавно регулювала виробничу сферу та з більшим рівнем гнучкості. Більше того, занадто директивні, обов'язкові технічні стандарти насправді завдають шкоди безпеці, стаючи на заваді впровадженню нових і більш безпечних товарів і технологій.

4. Необхідність розробки реальної системи державного контролю, що буде ефективною і гарантуватиме якість продукції

Законодавчо встановлений ринковий нагляд, на жаль, у теперішніх умовах зовсім не працює, отже відсутній реальний механізм контролю за відповідністю продукції вимогам нормативних документів.

5. Приведення у відповідність міжнародним правилам і принципам (у тому числі прийнятим в ЄС і СОТ) вітчизняних норм технічного регулювання

Після приєднання до СОТ українські виробники не тільки не можуть повністю використовувати переваги міжнародної економічної інтеграції, але й наражатимуться на ризик, оскільки деякі положення системи технічного регулювання суперечать зобов'язанням, взятим на себе Україною. Успішного завершення і впровадження Угоди стосовно вільної торгівлі (УВТ) з ЄС також неможливо буде досягти без реформи системи технічного регулювання в Україні.

6. Узгодження законодавчої бази

Низка законів, прийнятих у період з 2001 по 2005 рр., якими встановлюється добровільність застосування стандартів, суперечить деяким законам та нормам, наприклад Закон України «Про захист прав споживачів», фактично декларує обов'язковість відповідності національним стандартам будь-якого товару.

7. Необхідність оновлення бази стандартів в Україні

Наділивши стандарти де-факто статусом обов'язкового документа, держава примушує виробників застосовувати багато застарілих норм, що були прийняті ще до 1980 р.

Який же можна зробити висновок? Існуюча система технічного регулювання наближається до європейської з метою уникнення обмеження можливостей вітчизняних товаровиробників. Україна на даний момент використовує величезну кількість стандартів, але дещо послабила тиск і скасувала обов'язкову сертифікацію для багатьох товарів низького ризику.

У науково-виробничих центрів стандартизації, метрології та сертифікації забрали функцію державного нагляду за якістю продукції (що само по собі має негативний вплив на стан дотримання підприємствами вимог нормативних документів, оскільки наново встановлений механізм нагляду в реальності не працює). До того ж доцільніше було б створити національний орган з оцінки відповідності, який мав би можливість регулювати кількість органів з оцінки відповідності, їх цілі, задачі, мету і місії тощо.

Реформування системи технічного регулювання здійснюється з метою уникнення перешкод повноцінній інтеграції України у міжнародну торгівлю, усуненню суперечок політиці та правилам ЄС і СОТ, а також зобов'язанням України перед цими організаціями.

Підтримайте проект «Марка якості "Криворіжжя"!»

**КУПУЙТЕ ПРОДУКЦІЮ З НАТУРАЛЬНОЇ СИРОВИНИ
ВІД МІСЦЕВИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ!**

Два роки минуло з моменту старту муніципального проекту «Марка якості «Криворіжжя» (далі -Проект), який був впроваджений у нашому місті за сприяння виконкому Криворізької міської ради та ДП «КРИВБАССТАНДАРТОЛОГІЯ» (далі - Центр).

На сьогоднішній день 58 видів продукції 18 підприємств харчової промисловості увійшли до Проекту та реалізуються у торгових мережах міста під його логотипом. А саме:

1. **ПрАТ «Криворізький міськмолокозавод №1»**
2. **ТОВ «АСС»**
3. **ПАТ «Криворіжхліб»**
4. **ТОВ «ВИРОБНИК ПЛЮС»**
5. **ПП «Діалог-Оптіма»**
6. **ПП «Сів»**
7. **ФОП Бондаренко А.М.**
8. **ФОП Плахтійко В.Т.**
9. **ТОВ «Криворізький хлібозавод №1»**
10. **ТОВ «Геліос»**
11. **ВАТ УТ і ГХ «Південний ГЗК»**
12. **ДП «Агролайт»**
13. **ФОП Гоманков Ю.В.**
14. **ТОВ «Легіон»**
15. **ТОВ «Мультидом»**
16. **ФОП Остапенко В.В.**
17. **ФОП Овчаренко С.В.**
18. **ПП «Арлекіно»**

У попередніх випусках нашої газети ми детально знайомили читача з більшістю цих підприємств та їх продукцією, у цьому номері вирішили більш детально розповісти про етапи проведення Проекту.

Рішенням виконкому Криворізької міської ради створено експертну групу з координації питань реалізації Проекту, до складу якої увійшли фахівці з нагляду (контролю), органів місцевого самоврядування, наукових установ, громадських організацій, підприємств, незалежних експертів, а також фахівці ДП «КРИВБАССТАНДАРТОЛОГІЯ».

Участь у проекті здійснюється за етапами:

1-й — «приєднання до проекту — визначення рівня якості продовольчої продукції»;

2-й — «супровідний контроль»;

3-й — «прагнення до якості».

На першому етапі експертна група аналізує надані підприємствами документи та перевіряє продукцію на відповідність до затверджених критеріїв оцінювання якості. За необхідності проводиться додаткове обстеження виробництва та огляд продукції.

Основні критерії, згідно з якими експерти проводять оцінювання якості продукції: сировина, показники призначення та якості продукції, ергономічні показники, транспортабельність, естетичні та екологічні показники, показники виробництва, результати діяльності підприємства. Критерії розбито на 44 підкритерії. Максимальна кількість балів, яку може набрати претендент, складає 1000. Залежно від кількості отриманих

балів визначається рівень якості продукції:

4 - Дуже високий («досконалість») - 900 – 1000 балів

3 - Високий - 800 – 899 балів

2 - Вище середнього - 700 – 799 балів

1 - Середній - 500 – 699 балів

Нижче середнього (підприємства, які набрали таку кількість балів не допускаються до участі в проекті, але отримують рекомендації щодо поліпшення якості продукції) - 0 – 499 балів.

Необхідно підкреслити, що продукція, яку подають для участі у Проекті, повинна не лише відповідати мінімальним вимогам чинного законодавства, а й мати вищі показники якості, крім того, вона має бути виготовлена за традиційними технологіями, рецептами.

Претенденти, які набрали від 500 до 1000 балів, стають учасниками Проекту і їм надається право використовувати логотип «Марка якості «Криворіжжя». Знак логотипу можна наносити на упаковку, етикетку, на вітрині і полиці торговельних мереж, у місцях продажу товару.

З 58 видів продукції, що увійшли до Проекту, мають наступні рівні якості:

-середній (1) – 26 видів продукції;

-вище середнього (2) – 21 вид продукції;

-високий (3) – 11 видів продукції.

Тобто, більшість підприємств, що увійшли до Проекту мають 1-2 рівні якості, тому є шляхи до вдосконалення, які пропонують фахівці ДП «КРИВБАССТАНДАРТОЛОГІЯ» - один з організаторів Проекту. Також, Центр надає інформаційно-консультативну підтримку при впровадженні сучасних систем управління якістю й безпечністю харчових продуктів (НАССР, ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 14001, ДСТУ ISO 22000); методичну допомогу підприємствам при впровадженні продукції у виробництво, у тому числі нових її видів; проводить тематичні семінари і конференції та інше.

Продукція, яка отримала право бути маркованою логотипом Проекту, підлягає періодичному контролю якості, який здійснюється експертною групою. У цьому суть другого етапу проекту — «супровідний контроль».

Супровідний контроль здійснюється у певні строки для:

1-го рівня якості — «середній» — щоквартально;

2-го рівня якості — «вище середнього» — два рази на рік;

3-го рівня якості — «високий» — один раз на рік;

4-го рівня якості — «досконалість» — проводиться лише контрольна закупка у торговельних мережах міста.

Особливість Проекту полягає у тому, що виробники продукції добровільно надають можливість контролюючим органам перевіряти якість продукції ще на етапі її виготовлення, тож споживачі гарантовано отримають високоякісний продукт.

Якщо під час здійснення супровідного контролю буде виявлено невідповідність якості продукції встановленим вимогам чи підтвердяться рекламачії від споживачів та органів нагляду (контролю), підприємство виключають з Проекту і воно втрачає право використання логотипу.

Періодичний контроль якості продукції проводився експертною групою у 2012 році – 15 разів; у 2013 році – 51; у 2014 році – 39.

Перевірки показали, що якість продукції відповідає встановленим критеріям Проекту.

На всіх етапах Проекту його учасники можуть постійно підвищувати рівень якості продукції. На підставі аналізу досягнутих результатів, порівнюючи та вивчаючи досвід інших підприємств, учасники переглядають і вдосконалюють свою діяльність, досягаючи наступного рівня якості.

Підтвердивши свій «рівень якості» або показавши кращі показники якості продукції, учасник набуває право перейти на наступний - 3 рівень - «прагнення до якості».

Серед учасників Проекту з'явилися підприємства, які прагнуть «вищого» ступеня якості - ТОВ «АСС» та ПрАТ «Криворізький міськмолокозавод №1». Ці підприємства розпочали впровадження вимог стандарту ДСТУ ISO 22000:2007 «Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга», що дозволить постійно працювати у сфері вдосконалення всіх аспектів, які впливають на якість, впевнено конкурувати серед рівних, застосовувати сучасні технології, підтримувати високу кваліфікацію персоналу, гарантувати задоволення зростаючих вимог споживачів і замовників.

Неодноразово всі учасники Проекту збирались на спільні наради-семінари на яких були присутні представники підприємств харчової промисловості, експерти та представники органів влади. На останній такій нараді було запропоновано нову концепцію Проекту та розглянуті окремі проблемні питання:

- залучення виробників сфери малого і середнього бізнесу, що представляють на ринок продукти харчування та сільськогосподарську продукцію;
- розширення асортименту продукції з урахуванням гнучкого реагування мінливого попиту споживачів;
- налагодження співпраці та просування продукції у мережній торгівлі, розширення ринків збуту;
- розповсюдження проекту на виробників продукції в інші регіони;
- посилення медіа-підтримки щодо інформування про розвиток та маркетинг Проекту, його учасників та інше, шляхом використання ресурсів засобів масової інформації, порталу «Криворізький ресурсний центр».

Уся робота, яка проводиться учасниками Проекту направлена на задоволення потреб споживача та досягнення основної мети – отримання безпечної, натуральної, якісної продукції. Тому нам би хотілось почути і Вашу думку, шановні споживачі.

Також ДП «КРИВБАССТАНДАРТОЛОГІЯ» звертається до всіх суб'єктів господарювання, що здійснюють виробництво продуктів харчування у Криворізькому регіоні, які мають бажання заявити про високу якість своєї продукції, взяти участь у проекті «Марка якості «Криворіжжя».

А також, звертаємося з проханням до всіх зацікавлених сторін надати зауваження та пропозиції стосовно реалізації проекту.

Додаткову інформацію щодо участі у проекті «Марка якості «Криворіжжя» можна отримати за телефонами: 407-09-37 – Кулько Ніна Володимирівна, начальник випробувальної лабораторії «Прод-Лег-Тест». А також звертайтеся до нас за адресою:

м.Кривий Ріг, вул.Орджонікідзе,23,
E-mail: dcsms@ukrpost.ua.